

Bruksela, 6 listopada 2024 r.
(OR. en)

14733/24

CULT 97
EDUC 400
AUDIO 96
JEUN 268
DIGIT 214
RECH 473

NOTA

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Komitet Stałych Przedstawicieli / Rada
Dotyczy:	Rola bibliotek w rozwoju umiejętności korzystania z mediów – <i>Deбата orientacyjna</i>

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument informacyjny sporządzony przez prezydencję, który będzie podstawą debaty orientacyjnej podczas posiedzenia Rady ds. Edukacji, Młodzieży, Kultury i Sportu w dniach 25–26 listopada 2024 r.

Rola bibliotek w rozwoju umiejętności korzystania z mediów

Debata orientacyjna

Rada EYCS, 26 listopada 2024 r.

1. WPROWADZENIE

W planie prac Unii Europejskiej w dziedzinie kultury na lata 2023–2026¹ uznano zmieniającą się rolę społeczną bibliotek, w szczególności w promowaniu umiejętności czytania i pisania w całej Europie. Biblioteki to nie tylko repozytoria książek – są one kluczowymi platformami zaangażowania społeczności, demokratycznego uczestnictwa i rozwoju edukacyjnego, oferującymi szeroką gamę usług. Zasadnicze znaczenie pod tym względem ma ich wkład w rozwijanie umiejętności korzystania z mediów, która stała się pilnie potrzebna w coraz bardziej cyfrowym i nasyconym informacjami świecie.

Pandemia Covid-19 ukazała, że biblioteki odgrywają ważną rolę jako kluczowe ośrodki społeczności, które podczas lockdownów dostosowały się do świadczenia usług zarówno na miejscu, jak i przez internet. Biblioteki zapewniały w sposób nieprzerwany dostęp do wiarygodnych informacji i stały się bardzo ważnymi sojusznikami w walce z przekazywaniem informacji wprowadzających w błąd, która to walka jest wciąż istotniejsza niż kiedykolwiek. Zgodnie z Manifestem bibliotek publicznych IFLA–UNESCO 2022² do zadań bibliotek należy ułatwianie uczenia się przez całe życie i zdobywania umiejętności korzystania z mediów, co oznacza wyposażanie obywateli w narzędzia potrzebne im do poruszania się po aktualnym skomplikowanym świecie mediów.

¹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022G1207\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022G1207(01))

² *IFLA: International Federation of Library Associations and Institutions* [Międzynarodowa Federacja Stowarzyszeń i Instytucji Bibliotekarskich], <https://www.ifla.org/public-library-manifesto/>

W planie prac Unii Europejskiej w dziedzinie kultury na lata 2023–2026 zaznaczono też, że grupa ds. otwartej metody koordynacji (OMK) powinna prowadzić prace dotyczące bibliotek w latach 2024–2025 i dodatkowo zbadać rolę bibliotek w zwiększaniu uczestnictwa w kulturze i rozwijaniu umiejętności, a przy tym we wspieraniu nie tylko umiejętności czytania i pisania, ale także szerszych celów, jakimi są włączenie społeczne i demokracja. Ponadto we wskazówkach Rady Europy i Europejskiego Biura Stowarzyszeń Bibliotecznych, Informacyjnych i Dokumentacyjnych³ potwierdza się kluczową rolę polityk bibliotecznych we wspieraniu demokratycznego, dobrze poinformowanego, sprawiedliwego, zrównoważonego, spójnego i inkluzywnego społeczeństwa.

2. KLUCZOWE WYZWANIA DO PODJĘCIA

Rozwijanie umiejętności korzystania z mediów jest jednym z najważniejszych wyzwań, przed którymi stoją nowoczesne społeczeństwa, także w Europie. Informacje wprowadzające w błąd i dezinformacja szybko się szerzą, a często przyczyniają się do tego platformy cyfrowe i rozdrobnione środowisko medialne. Ze względu na szybko zmieniające się technologie medialne umiejętności zdobywane podczas edukacji formalnej muszą być ciągle aktualizowane. Biblioteki – z powodu zaufania, jakim się cieszą, i ich ugruntowanej obecności w życiu społecznym – zajmują wyjątkową pozycję, by pełnić rolę pomostu między obywatelami a ogromem napotykanym przez nich informacji. Mogą to robić, oferując szkolenia, organizując programy edukacyjne i udostępniając zasoby, które zwiększają świadomość w zakresie konsumpcji i tworzenia treści medialnych. W ten sposób biblioteki mogą działać jako wielofunkcyjne ośrodki uczenia się w środowisku lokalnym i wspierać uczenie się przez całe życie.

³ *EBLIDA: European Bureau of Library, Information and Documentation Associations*, <https://www.eblida.org/News/2022/Council-of-Europe-EBLIDA-Guidelines-on-Library-legislation-and-policy-in-Europe-en.pdf>

Należy jednak zająć się szeregiem istotnych wyzwań stojących przed bibliotekami, by w pełni wykorzystać ich potencjał w tym zakresie:

- Niedobory w edukacji medialnej: Szybki rozwój technologii cyfrowych oznacza, że programy edukacji medialnej muszą być regularnie aktualizowane, by zachować przydatność. Biblioteki muszą oferować programy szkoleniowe i udostępniać narzędzia, które nie tylko rozwijają podstawowe umiejętności korzystania z mediów, ale także wspierają kształcenie formalne, w szczególności w odniesieniu do analitycznego myślenia, identyfikowania wiarygodnych źródeł, rozumienia tendencyjności przekazu medialnego, bezpiecznego poruszania się po platformach internetowych, rozwijania umiejętności tworzenia treści, demokratycznego uczestnictwa i etycznego wykorzystywania informacji. Biblioteki służą szerokiej grupie odbiorców – od dzieci po osoby starsze – o zróżnicowanych umiejętnościach korzystania z mediów. Zasadnicze znaczenie ma więc to, by oferować ukierunkowane programy edukacji medialnej odpowiadające na potrzeby różnych grup społecznych.
- Infrastruktura i finansowanie: Wiele bibliotek zaczęło świadczyć usługi w internecie, jednak na ich skuteczność w promowaniu podstawowych umiejętności korzystania z mediów wpływają różnice infrastrukturalne, zwłaszcza na obszarach wiejskich i oddalonych. Aby zlikwidować te luki i wyrównać dostęp do zasobów we wszystkich regionach, kluczowe jest odpowiednie finansowanie. Partnerstwa ze szkołami, środowiskiem akademickim, firmami z branży technologicznej, innymi istotnymi firmami z sektora prywatnego, fundacjami i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego odgrywają kluczową rolę w rozszerzaniu zasięgu programów edukacji medialnej. Wykorzystanie zewnętrznej wiedzy fachowej i zasobów może pomóc zwiększyć zasięg inicjatyw dotyczących umiejętności korzystania z mediów, by pozwolić im dotrzeć do większej liczby odbiorców, oferować ukierunkowaną wiedzę i opracowywać dostosowane do potrzeb programy.
- Rozwijanie umiejętności bibliotekarzy: Biblioteki nie będą mogły upowszechniać umiejętności korzystania z mediów, jeśli nie będą inwestować w swoich pracowników. Bibliotekarze potrzebują regularnych szkoleń, by być na bieżąco z rozwojem technologii i zmieniającymi się potrzebami społeczności, którym służą. Rozwijanie tych umiejętności ma kluczowe znaczenia dla zapewnienia, by bibliotekarze mogli pomóc obywatelom w poruszaniu się po dzisiejszym cyfrowym środowisku informacyjnym.

3. PYTANIA NA DEBATĘ ORIENTACYJNĄ

Prezydencja zwraca się do ministrów, by w oparciu o następujące pytania zastanowili się nad tym, jak biblioteki mogą zwiększać umiejętności korzystanie z mediów przez obywateli, i podzielili się swoimi przemyśleniami na ten temat:

- Rola bibliotek: *Jak biblioteki mogą rozwijać programy edukacji medialnej, aby zwiększyć umiejętności korzystania z mediów i kluczowe umiejętności rozumienia tekstów pisanych wśród obywateli, i w ten sposób pomóc im lepiej stawić czoła wyzwaniom ery cyfrowej (np. dezinformacji, nękanii i nawoływaniu do nienawiści w internecie, treściom „deepfake”)?*
 - Zasoby niezbędne do świadczenia wysokiej jakości usług: *Jakie partnerstwa np. ze środowiskiem akademickim, firmami z branży technologicznej i organizacjami należy traktować priorytetowo, by biblioteki mogły dysponować aktualną wiedzą potrzebną ogółowi społeczeństwa? Jakie inicjatywy na szczeblu UE mogą pomóc osiągnąć ten cel?*
 - Umiejętności, jakie muszą zdobyć bibliotekarze: *Jakich konkretnych umiejętności potrzebują bibliotekarze, aby zwiększyć swoje zdolności w zakresie przekazywania umiejętności korzystania z mediów i pobudzania krytycznego myślenia wśród użytkowników mediów?*
-